

[Axel Kristensen.]

lige dele af landet. Jeg havde i fjor lejlighed til at se det på Bornholm, hvor man havde større arbejdsydelse og væsentlig lavere for-tjeneste, end man opnår i København, fordi forholdene er så forskellige.

Spørgsmålet bliver derfor, om det ikke vil være rimeligt, at den højtærede statsminister optager forhandlinger med arbejds-markedets parter om at skabe en langt større frihed på dette område. Det skal være, inden overenskomstforhandlingerne kommer, for kommer man først ind i disse vanskelige lønforhandlinger, drukner sådanne principielle spørgsmål. Det ville være ønskeligt, om statsministeren ville tage et initiativ til at bringe parterne sammen om at skabe det, jeg gerne vil kalde „fri arbejdsret“ her i landet. Man kunne f. eks. ved overens-komst bestemme, hvor meget man skulle give en arbejder for at mure 1 000 mursten op, men det skulle ikke fastslås, at han skulle være faglært for at få lov til at gøre det. Hvis det var sådan, at andre kunne gå hen og gøre det, hvis der var for få fag-lærte, ville det være en uhyre gevinst for os i den nuværende situation. Forholdet er nemlig det, at der ikke er nogen begrænset produktionsevne; det afhænger ganske af, hvilket værktøj man bruger.

I den nuværende situation har bygge-fagene kunnet hæve lønniveauet væsentligt over andre arbejdergruppers indtægter, selv om der ganske vist også har været en vis mangel på arbejdskraft på andre områder. Resultatet er blevet, at boligerne er blevet så dyre, at vi her må sidde og bevilge tilskud til huslejerne, for at almindelige arbejdere kan leje en lejlighed. Det ville kunne ændres, hvis det var sådan, at de, jeg har ikke noget imod at bruge ordet „lavt løn-nede“ — de er i hvert fald lavt lønnede i forhold til bygningshåndværkerne — kunne sige: der er for få murere, og der er for få snedkere, så nu går vi hen og laver dette arbejde. Der er nemlig ikke mindste tvivl om, at en masse af det arbejde, der udføres af faglærte, også kan udføres af ufaglærte, fordi brugen af maskiner og andre forhold har gjort det muligt at udføre den slags arbejde på en helt anden måde end før. Så ville vi få bygget flere boliger, vi ville få bygget de skoler, vi står og mangler, og

vi ville få udført en masse mere arbejde end nu.

Hertil kommer det meget væsentlige, at man jo ikke rationaliserer, så længe man kan få billig arbejdskraft. Ønsket om at bruge en rationel maskine er betinget af, hvad man skal give for at få mere primitive arbejdsmidler betjent. Hvis derfor de lavt lønnede arbejdergrupper kunne gå hen og få andel i de højere lønninger, således at der ikke skete den lønglidning og den løn-inflation, vi har nu, ville de med anvendelse af maskiner og nye redskaber kunne producere mere, end der nu produceres. Leve-foden ville dermed blive højere, og vi ville få helt andre muligheder for produktion, end vi har nu.

Jeg mener, at her er der en helt afgørende faktor. Ingen af os ønsker, at vi skal tilbage til den tid, da vi havde arbejdsløsheden til at regulere, at der ingen lønglidning fandt sted. Men hvis man ikke ønsker disse forhold tilbage, må det være afgørende, at folk får fri ret til at gå hen og udføre det arbejde, der er behov for — og ikke til en lavere løn, end de faglærte får. Det er meget muligt, at danske arbejdsgivere har begået fejl på dette område, når der har været tale om at anvende ufaglærte i stedet for fag-lærte, idet de har ment, at så skulle det være til en lavere løn. Det er ikke det, jeg taler for. Arbejdet må godt koste det samme pr. 1 000 sten, som hvis det blev udført af faglærte. Vi ville på den måde få et meget jævner løn- og beskæftigelses-niveau, vi ville få udført mere nyttigt ar-bejde i stedet for unyttigt, og meget arbejde, der i dag ikke er rationelt, fordi man har adgang til billig arbejdskraft, ville blive ratio-naliseret, så produktionen steg.

Jeg vil derfor gerne spørge den højtærede statsminister, om han dog ikke kunne tænke sig at tage et initiativ til, at arbejdsmarke-dets parter klarede dette uden for en over-enskomstsituation. I en overenskomstsitu-ation drukner det nemlig; dér kommer man aldrig videre. Jeg tror, det ville gavne vor stilling, også når vi nu antagelig om ret kort tid går ind i fællesmarkedet, hvor vi skal omstille til masseproduktion. Det vil da være uhyre væsentligt, at vi ikke er bundet til en gruppeinddeling af arbejds-kraften på basis af forhold, der tidligere har